

Drogi Nauczycielu!

Cieszymy się, że wraz z nami chcesz zmieniać oblicze edukacji!

Witamy w programie *Tropiciele Słów*.

Już za chwilę przeczytasz pierwszy scenariusz.

Mamy nadzieję, że przypadnie Ci on do gustu, a w czasie jego realizacji będziecie się świetnie bawić.

Nasz projekt zaczniemy od książki *Bolek i Lolek na szlaku polskich kultur*, opracowanej przez Dorotę Majkowską-Szajer. Tegoroczna ścieżka przygody będzie wiodła uczniów przez niesamowite miejsca, których odwiedzenie można oznaczać naklejkami w paszporcie.

Ale co najważniejsze, będzie angażowała do współpracy, krytycznego myślenia i kreatywnych działań.

Coraz częściej świat wymaga od nas kreatywności. W jaki sposób możesz rozwijać tkwiące w uczniach pokłady twórczego myślenia?

Kreatywność to sztuka nietypowego oraz efektywnego rozwiązywania zadań i problemów. Jak powiedział Frank Zappa:

„Umysł jest jak spadochron. Nie działa, jeśli nie jest otwarty.”

Warto wykonywać więcej zadania zmuszające nasz mózg do myślenia oraz całe życie uczyć się nowych rzeczy.

Pamiętajmy, że mózg potrzebuje wszechstronnej gimnastyki uaktywniającej różne jego obszary i związanej z różnymi typami inteligencji.

Uczmy **marzyć** – odważnie i w oparciu o jasne cele, **myśleć** – samodzielnie i nieszablonowo, **tworzyć** – rzeczy oryginalne i efektywne zarazem, łamiąc przy tym schematy i przyzwyczajenia.
I działać z otwartością na pomysły i opinie innych.

Pomocne zasady

Pracujcie w atmosferze przygody,
pozwólcie na pewną swobodę
i wesołość – tym karmi się
kreatywność!

Pozwól uczniom
popelniać błędy,
bo one wiele nas uczą.

Eksperymentujcie
i wyciągajcie wnioski –
nawet, jeśli coś pójdzie nie tak.

Zachęcaj do
zadawania pytań.

Zadając twórcze
zadanie nie zakładaj
z góry, jak ono ma
być wykonane i nie
krytykuj, jeśli dzieci
pójdą inną drogą.

Nie odrzucaj żadnych
pomysłów „z zasady”, lecz
zachęcaj do samodzielnego
szukania argumentów
„za” i „przeciw”
i oceniania ryzyka.

Nie rozliczaj dzieci
z wykonania zadań
ograniczając się do
oceny „dobrze” lub „źle”.
Sklaniaj do autorefleksji,
oceny koleżeńskiej,
feedbacku.

Rozdaj uczniom naklejki do paszportu na samym początku projektu. Każdy powinien mieć swój pakiet. Pamiętaj: naklejki nie są nagrodą – to forma zabawy oraz element fabuły projektu. Nawet uczeń nieobecny powinien mieć możliwość wklejenia naklejki do swojego paszportu.

Zachęcamy do korzystania również z dodatkowych zabaw i zadań, które dla Was przygotowaliśmy. Są przeznaczone do zrealizowania poza projektem, lecz nawiązują do tegorocznych książek. Będą się one pojawiały na stronie www.czytaniemamoc.pl w trakcie trwania projektu.

Wreszcie – namawiamy do dzielenia się własnymi pomysłami, inspiracjami i realizacjami. W tym celu zapraszamy na facebookową grupę dla kreatywnych nauczycieli *Czytanie ma Moc* (program dla szkół i przedszkoli).

Nasz program został objęty patronatem Budzącej się Szkoły – a to nas zobowiązuje.

To co, zaczynamy?

Oznaczenia stosowane w scenariuszach

Fragment książki do czytania

Zadanie twórcze słowne

Zadanie twórcze manualne

Zadanie twórcze ruchowe

Twórcza rozmowa

KREAKTYWATOR, czyli twórcza karta pracy (PDF)

Wyzwanie dramowe

Pokaż prezentację

Praca z paszportem

TROPICIELE SŁÓW KLASA I

WARSZTAT 1

Inspiracja:

Książka Doroty Majkowskiej-Szajer *Bolek i Lolek na szlaku polskich kultur*
(wydawnictwo Znak Emotikon)

W jakim celu?

- › Rozbudzenie w uczniach pasji czytelniczej.
- › Budzenie świadomości literackiej i kulturowej.
- › Wspieranie aktywności i twórczych działań uczniów.
- › Budowanie świadomości wagi słów w relacjach międzyludzkich.

Zdobywane umiejętności. Uczeń:

- › doskonali budowanie relacji społecznych poprzez pracę w parach,
- › rozwija umiejętności wypowiedzenia się na forum klasy,
- › rozwija swoje kompetencje kreatywne i artystyczne,
- › wykonuje samodzielnie zadanie według prostej instrukcji,
- › szacuje odległość.

W jaki sposób?

- › Działania twórcze
- › Elementy dyskusji
- › Praca indywidualna i w parach

Przygotuj:

- › KREAKTYWATORY (do pobrania w zakładce „Karty pracy dla ucznia”):
- › *Mapa Bolka i Lolka* – wydrukuj 1 kopię na parę, jeśli jest taka możliwość – w formacie A3
- › *Znajdź różnice* – dla każdego ucznia
- › Książka *Bolek i Lolek na szlaku polskich kultur* lub jej fragmenty (do pobrania w zakładce „Materiały dodatkowe”)
- › *Paszporty Tropicieli* i naklejki dla każdego ucznia
- › Kredki, nożyczki i klej dla każdego ucznia
- › Film o Lajkoniku, np. taki:
<https://www.youtube.com/watch?v=jQeFOW6WgQg>
(Legenda o krakowskim Lajkoniku. Opowiada: Dominika Strzelecka, Tekst legendy o Lajkoniku: <https://www.bajkowyzakatek.eu/2011/03/polskie-legendy-lajkonik.html>)
- › Film o kwietnych dywanach, np. ten:
<https://www.youtube.com/watch?v=29BVoqU1jZE>
(Copyright © Andrzej Sałkiewicz Krystyna Leszczyńska ITSnews)
- › Prezentacja slajdów (do pobrania w zakładce „Materiały dodatkowe”).

PODRÓŻ 1.

Tropimy z Bolkiem i Lolkiem

2 jednostki lekcyjne

1. Paszport Tropiciela

Przywitaj uczniów i zapoznaj ich z projektem *Czytanie ma Moc*. Zaprezentuj cele:

- › Dobra zabawa, w czasie której można się czegoś nauczyć o otaczającym nas świecie.
- › Poznanie ciekawych książek i przeżycie wesołych przygód.
- › Rozwijanie fantazji i pasji do czytania – bo czytanie ma moc!
- › Możliwość eksperymentowania i współpracowania z innymi osobami, by się lepiej poznać.

Ogłoś, że wyruszyacie w podróż po książkach, aby tropić to co nowe, nieznanne i niesamowite.

Rozdaj dzieciom *Paszporty Tropicieli* wraz z naklejkami. Kolejne działania:

- › Poproś uczniów o wypełnienie strony tytułowej.
- › Zobaczcie, co znajduje się na pierwszej i ostatniej stronie Waszych paszportów.
Niech każdy z Was wymyśli sobie przydomek.

- › Jak myślicie, jakie supermoce może posiadać taki podróżnik po książkach jak Ty?
- › Jak może wyglądać ubiór takiego podróżnika?
- › Wytlumacz, że po każdej podróży uczniowie będą mogli wklejać naklejki do paszportów, zaznaczając co w zajęciach było najciekawsze, co przyniosło im największą radość lub było dla nich wyzwaniem.
- › Zaproponuj, aby na ostatniej stronie uczniowie wpisywali nowe słowa, które będą mieli okazję poznawać podczas podróży po książkach omawianych podczas tegorocznego projektu.
- › Zapowiedz, że możecie również wykorzystać naklejki z przymiotnikami do indywidualnej oceny każdej książki – wybrane przez nas słowa to nieco bardziej wyrafinowane alternatywy dla nadużywanego słowa „fajne” – możemy w ten sposób poszerzać słownictwo dzieci.

2. Podróże małe i duże

Spytaj uczniów, czy pamiętają swoje wakacyjne podróże, o których rozmawialiście we wrześniu. Zaproponuj im niezwykłą podróż po Polsce wraz ze znanymi bohaterami bajki telewizyjnej i książkowej, Bolkiem i Lolkiem. Będzie to znakomita okazja, by poznać nowe słowa, a także ciekawe zwyczaje i nowe regiony Polski. Zaprezentuj książkę *Bolek i Lolek na szlaku polskich kultur* (wydawnictwo Znak Emotikon).

- › Przypomnijmy sobie nasze wakacyjne podróże. W jakich częściach Polski i świata byliście?
- › Czy było coś, co zobaczyliście albo próbowaliście pierwszy raz?

3. Poznajcie Bolka i Lolka!

Przeczytaj uczniom wstęp książki (str. 3) i opowiedz o podróżach Bolka i Lolka.

Zaprezentuj mapę, którą znaleźli Bolek i Lolek. Zapytaj uczniów, czy wiedzą, gdzie znajduje się na mapie ich miejscowość, gdzie jest morze, a gdzie szukać gór. Sprawdźcie, czy bohaterowie książki będą zwiedzać jakieś miejsce blisko Was.

Jeśli nie – zapytaj uczniów, co znajdującego się w Waszej okolicy poleciliby Bolkowi i Lolkowi do zobaczenia i opisanie. Możecie, jeśli chcecie, napisać do nas o tym list (Czytanie ma Moc, Znak Emotikon, ul. Kościuszki 37, 30-105 Kraków), a Bolek i Lolek Wam odpiszą!

4. Czas na mapę

Zaproponuj uczniom pierwsze zadanie do wykonania w parach: *Mapa Bolka i Lolka* (znajdziecie ją w zakładce z materiałami i na slajdzie w prezentacji).

Rozdaj uczniom mapy. Poproś, by wycięli z dolnej części rysunki i podpisy, a następnie spróbowali przykleić je na mapę we właściwym miejscu. Niech pokolorują również według własnego pomysłu Bolka i Lolka. Na mapie można zaznaczyć również inne miejscowości (w tym tę, w której się znajdujecie!), rzeki, morze itp. (według pomysłu każdego z uczniów).

Namów uczniów, by pomagali sobie wzajemnie podczas czytania nazw na kartkach.

Wśród wyrazów do wycięcia i wklejenia znajdują się nazwy trzech naszych stolic.

Powiedz uczniom, że wraz z Bolkiem i Lolkiem wybiorą się najpierw do Krakowa, aby poznać związaną z nim legendę.

5. Co to jest legenda?

Spytaj uczniów czy wiedzą co znaczy słowo LEGENDA. Wytłumacz uczniom znaczenie tego słowa. Zaprezentuj rebus, który podpowie uczniom, o czym będzie legenda, którą zaczniecie omawiać – znajdziesz go na slajdzie prezentacji, którą możesz pobrać w zakładce „Materiały dodatkowe” (jeśli dzieciom spodoba się zabawa w rebusy, możecie wspólnie narysować na tablicy własne pomysły rebusu do słowa Lajkonik – jest wiele sposobów, by pokazać to słowo! To może być też praca domowa dla chętnych).

Przeczytaj uczniom fragment książki znajdujący się na str. 23. Zapytaj, czy wiedzą, skąd się wziął Lajkonik. Zaprezentuj im film.

W filmie pojawiają się słowa, które będą wymagały wytłumaczenia.

Zapytaj uczniów, czy znają znaczenie słów, które pojawiły się w filmie: buława, Tatarzy, horda, flisacy, danina, odzienie. Chętni uczniowie mogą wyjaśnić słowa, pozostałe wytłumacz Ty.

6. Spostrzegawczość przede wszystkim!

Zaproponuj uczniom zadanie sprawdzające ich spostrzegawczość (zał. *Znajdź różnice*). Uczniowie wyszukują różnice na ilustracjach.

Zaproś ich również do dorysowania nowych różnic!

7. Kwietne dywany

Zaproś dzieci do odwiedzenia następnej miejscowości. Przeczytaj fragment książki str. 20–21, *Kwietne dywany (Spycimierz)*. Porozmawiaj z dziećmi na temat tego zwyczaju.

Możesz pokazać im film prezentujący piękne dywany z kwiatów.

- Jak myślicie, czy ułożenie takich kwiatnych dywanów jest łatwe czy trudne?
- A co jeśli pada deszcz albo wieje wiatr? Macie jakieś pomysły, co wtedy zrobić?

Zapytaj uczniów czy 1 km dywanu to według nich dużo? Niech spróbują określić, jaka to może być odległość np. od szkoły do jakiegoś charakterystycznego miejsca.

8. Twórcze pomiary

Zaproponuj zabawę w mierniczych. Usiądźcie w jednym miejscu i wybierzcie jakiś punkt w klasie, np. drzwi. Następnie wytłumacz uczniom, że będziecie szacować (wytłumacz to słowo). Każdy uczeń zapisuje na karteczce (lub podaje na głos, jeśli nie umie zapisać liczby), ile kroków jest z określonego punktu do tego miejsca. Następnie sprawdzamy, który uczeń był najbliższej zapisanej liczby.

Proponowana zabawa doskonali nie tylko umiejętność szacowania, która przydaje się w życiu codziennym, ale pozwala dzieciom na poszukiwanie sposobu rozwiązania problemu. W zależności od wiedzy dziecka może ono stosować różne sposoby na określanie odległości. To jest też świetna okazja, aby pokazać uczniom historię miar, czyli dawne sposoby mierzenia i jednostki, których nazwy były zależne od tego czym mierzono (stopa, łokieć, piędź, skok, siąg). Możecie, wzorem naszych przodków, mierzyć odległość stopami, łokciami, a nawet skokami!

Zapytaj, czy uczniowie mają pomysły, co jeszcze możecie wspólnie oszacować. Możesz zaproponować oszacowanie np. wielkości pokoju uczniów albo odległości z sali do toalety w szkole.

9. Refleksja

Porozmawiaj z uczniami o dzisiejszych zajęciach. Zapytaj, czy zapamiętali jakieś nowe słowa. Poproś o wklejenie do paszportów naklejek oraz o wpisanie nowo poznanych słów.

Na kolejną podróż czytelniczą
z programem
Czytanie ma Moc
zapraszamy już w listopadzie!

Autorka scenariusza:

Monika Karkusińska – pedagog edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej oraz pedagogiki specjalnej, trener Odysei Umysłu, na co dzień uczący w szkole podstawowej nr 199 w Łodzi, w klasach 1–3 według metody „Plan daltoński drogą do sukcesu”. Od lat poszukująca i sprawdzająca alternatywne sposoby nauczania najbardziej dopasowane do potrzeb i możliwości jej uczniów.

Konsultacja merytoryczna:

Katarzyna Cieciura – mgr edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej, nauczyciel z 25-letnim stażem na stanowisku nauczyciela i dyrektora szkoły, wykładowca Krakowskiej Akademii im. Frycza Modrzewskiego na Wydziale Psychologii, Pedagogiki i Nauk Humanistycznych, koordynator Małopolskiego Klubu Budzących się Szkół, autorka scenariuszy zajęć do cyklu podręczników Nowej Ery oraz publikacji i poradników edukacyjnych.

Maja Dobkowska – pedagog kreatywności, trenerka kompetencji miękkich, autorka programów edukacyjnych dla dzieci oraz programów rozwojowych dla dorosłych, a także gier i narzędzi szkoleniowych. Od lat pracuje na styku edukacji i kultury tworząc materiały i prowadząc warsztaty dla dzieci i młodzieży. Trenerka Odysei Umysłu.